

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1981/5

Karar Sayısı:1981/14

Karar Günü:18/3/1981

Resmi Gazete tarih/sayı:17.5.1981/17343

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : İstanbul 10. İş Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : 506 sayılı Kanuna 2167 sayılı Kanunla eklenen Ek 7. maddenin birinci fıkrasının, (B) ve (D) bentlerinin ve Ek 8. maddesinin iptali istemidir.

I - OLAY :

5284897 Sigorta Sicil numaralı olup yaşlılık aylığına hak kazanması sonucu 4/1/1979 gününde tahsis isteğinde bulunması üzerine kendisine 506 sayılı Yasaya, 2167 sayılı Yasayla eklenen Ek 7. madde uyarınca 5. derecenin 3. kademesi (gösterge: 534) üzerinden yaşlılık aylığı bağlanmış bulunan davacı 28/12/1979 günlü dava dilekçesinde; yaşlılık aylığının 506 sayılı Yasanın 61. maddesi gereğince bağlanmasını önleyen, 2167 sayılı Yasayla getirilen Ek 7. maddesinin öngördüğü yeni düzenlemenin, yani gösterge ve katsayı esasının uygulanması sonucu düşük dereceden emekli olduğunu; bu yasa uyarınca yapılan uygulamanın hem 506 sayılı Yasanın 60. maddesindeki temel ilkeleri bozucu, hem de Anayasa'nın eşitlik ve sosyal güvenlik ilkelerine aykırı bir nitelik taşıdığını ileri sürerek bu hususun tesbiti ile giderilmesini istemiştir.

Mahkemece bu iddia Anayasa'nın 2. maddesinde söz konusu edilen sosyal hukuk devleti ilkesiyle, 12. maddesinde yazılı eşitlik ilkesi yönlerinden ciddî bulunarak iptal için Anayasa'nın değişik 151. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına karar verilmiştir.

III - METİNLER :

I - 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na 2167 sayılı Kanun ile eklenen ve iptali istenen Ek 7. maddenin birinci fıkrasının, (B) ve (D) bentleriyle Ek 8. maddesi aynen şöyledir :

" Ek Madde 7 - İş kazaları ve meslek hastalıkları sigortaları ile, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından bağlanacak gelir ve aylıklar; bu kanuna ekli tabloda belirtilen göstergeler ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 154. maddesi uyarınca genel Bütçe Kanunu ile tesbit edilen katsayı esas alınmak suretiyle aşağıda belirtildiği şekilde ayarlanır.

B) 506 sayılı Kanunun, 55, 61 ve 67. maddelerine göre aylık bağlamaya esas ortalama yıllık kazancının 12 de biri, aylık talep veya ölüm tarihinden önceki takvim yılında geçerli katsayıya bölünür. Bulunan sayıya gösterge tablosunda, eşit veya en yakın büyük sayı, sigortalının aylığının göstergesi olarak kabul edilir.

D) A, B ve C fıkraları ile geçici 5. maddeye göre tesbit edilen göstergeler, her yıl genel bütçe kanunu ile kabul edilen katsayı ile çarpılır. Bulunan miktar, aylık veya gelir bağlamaya esas olan hisse ve oranlar ile çarpılmak suretiyle sigortalının aylık ve geliri hesaplanır."

" Ek Madde 8 - En düşük göstergenin katsayı ile çarpımı, iş Kanunu'na göre tesbit edilen asgarî günlük kazancın aylık tutarının gerisinde kalması halinde, en geç 2 senede bir. Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu'nca gösterge tablosu yeniden düzenlenir. Yeni gösterge tablosunda, asgarî günlük kazancın yıllık tutarı, son takvim yılına ait katsayıya

bölünmek suretiyle bulunan neticeye eşit veya en yakın (30 a bölünebilen) bir sayı en küçük gösterge olarak tesbit edilir.

Bu yeni en düşük göstergeden hareket edilerek derece ve kademe sayıları ve göstergeler arasındaki fark değiştirilmeden, mevcut sistem aynen muhafaza edilerek, gösterge tablosu yeniden düzenlenir ve aylık ve gelir alanların yeni göstergeleri, eski derece ve kademelerine göre tayin edilir."

2 - Dayanılan Anayasa Maddeleri :

" Madde 2 - Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir."

" Madde 12 - Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz."

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 19/3/1981 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, önce itiraz yoluna başvuran mahkemenin başvurma yetkisi bulunup bulunmadığı sorunu üzerinde durulmuştur. Anayasa Mahkemesi'nin emsal kararlarında belirtildiği üzere Anayasa'nın değişik 151. ve 44 sayılı Kanununun 27. maddelerine göre, mahkemeler herhangi bir kanun hükmünü Anayasaya aykırı görürler veya böyle bir iddianın ciddi olduğu kanısına varırlarsa, söz konusu kanun hükmünün Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilmesi için Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilirler. Bu yetkinin kullanılabilmesi için herşeyden önce mahkemenin elinde bakmakta olduğu bir davanın varlığı ve Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilmesi istenen yasa hükmünün de bu davada uygulama alanı bulunması gerekir.

Dava dilekçesinden anlaşılacağı üzere davacının İstanbul 10. İş Mahkemesi'nde açmış olduğu davada amacı, itiraz konusu yasa maddelerinin Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmesi ve bu yoldan yasama organını yeni bir yasal düzenleme yapmaya yöneltmektir. Çünkü davacı, davalı kurumdan herhangi bir istemde bulunmamakta sadece yukarıda da söylendiği gibi 2167 sayılı Yasanın Ek 7. ve 8. maddelerinin Anayasaya aykırı bulduklarının tesbiti ile giderilmesini istemektedir. Hatta davalı kurumun yapılan işlemlerin yasalara uygun olduğu hakkındaki savunmasına verdiği cevapta kurumun kendisine yaşlılık aylığı bağlanmasına ilişkin işlemin yanlış ve eksik olduğunu ileri sürmemiş, yalnız sözü edilen yasa maddeleriyle yapılan uygulamanın dava dilekçesinde yazılı olduğu gibi, Anayasaya aykırılığının saptanmasını ve giderilmesine ilişkin isteğini yinelemiştir. Bu görünümüyle açılan dava bir tesbit davası niteliğini taşımaktadır. Tesbit davasının ilk koşulu ortada bir uyuşmazlığın bulunmasıdır. Uyuşmazlığın olabilmesi için de davacının davalıdan bir istekte bulunması, davalının da bu isteği yerine getirmekten kaçınması gerekir. Halbuki inceleme konusu olayda böyle bir istek olmadığı gibi davalının karşılık dilekçesinde görüldüğü üzere bir kaçınması da yoktur.

Dosyadaki bilgilere ve belgelere göre de, davacıya itiraz konusu ek maddelerden önceki yasa hükümleri uyarınca 5170,83 lira aylık bağlanması gerekirken sonradan eklenen bu maddelerle 6653 lira yaşlılık aylığı bağlanmıştır. Böylece dava açabilmenin ikinci koşulu olan yarar ögesi de olayda bulunmamaktadır. Bu durumda mahkemenin elinde Anayasa'nın 151. maddesinde belirtilen denetimin yapılabilmesi için, koşullarına uygun olarak açılmış bir dava olmadığından İstanbul 10. İş Mahkemesi Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkili değildir.

Esas Sayısı:1981/5
Karar Sayısı:1981/14

Bu nedenle itirazın reddi gerekir. Muammer Yazar ve Nahit Saçlıoğlu bu gerekçelerin bir bölümüne katılmamışlar, ek gerekçe yazma hakkını saklı tutmuşlardır.

Şevket Müftügil, Ahmet H. Boyacıoğlu, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Yılmaz Aliefendioğlu ve Yekta Güngör Özden bu görüşe katılmamışlardır.

V - SONUÇ :

17/7/1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasasına 29/6/ 1978 günlü, 2167 sayılı Yasa ile eklenen Ek 7. maddenin birinci fıkrasının (B) ve (D) işaretli bentleri ile Ek 8. maddesi hükümlerinin Anayasaya aykırılığına ilişkin itirazın, Mahkemenin elinde görülmekte olan ve Anayasa'nın değişik 151. maddesi anlamında bir dava bulunmadığından başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine, Şevket Müftügil, Ahmet H. Boyacıoğlu, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Yılmaz Aliefendioğlu ve Yekta Güngör Özden'in karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

19/3/1981 gününde karar verildi.

Başkan Şevket Müftügil	Başkanvekili Ahmet H. Boyacıoğlu	Üye Ahmet Salih Çebi
Üye Muammer Yazar	Üye Ahmet Zeynelođlu	Üye Adil Esmer
Üye Hakkı Müderrisođlu	Üye Nihat O. Akçakayalıoğlu	Üye Nahit Saçlıoğlu
Üye Hüseyin Karamüstantiköđlu	Üye Kenan Terziođlu	Üye Orhan Onar
Üye Necdet Darıcıoğlu	Üye Yılmaz Efendiođlu	Üye Yekta Güngör Özden

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı:1981/5
Karar Sayısı:1981/14

28/12/1979 günlü dava dilekçesinde, olay ayrıntılı olarak açıklandıktan sonra " sonuç" kesiminde, çoğunlukça benimsenen " çünkü davacı, davalı kurumdan her hangi bir istemde bulunmamakta, sadece yukarıda da söylendiği gibi, 2167 sayılı Kanunun Ek 7. ve 8. maddelerinin Anayasaya aykırı bulduklarının tesbiti ile giderilmesini istemektedir" biçimindeki görüş ve kabulün tam tersine " Sosyal Sigortalar Kurumu'nca tarafıma bağlanan yaşlılık aylığının eksik ve 506 sayılı Kanunun 6. maddesi Anayasa 'nın öngördüğü sosyal adalettteki eşitlik ve güvenliğe aykırı düşmesi sonucu bu hususun giderilmesi ve mevcut haksız uygulamanın tesbitine..." karar verilmesi mahkemeden istenmektedir.

Dava dilekçesinde ve özellikle sonuç kesiminde yer alan, davalı kurumca yaşlılık aylığının eksik bağlandığından bu durumun sosyal adalettteki eşitliğe ve güvenliğe aykırılığı nedeniyle giderilmesinden sözedilerek haksız uygulamanın saptanması biçimindeki istemin, gerek hukuksal gerek Anayasa'nın 151. maddesinin öngördüğü anlamda dava olduğu açıkça ortadadır. Anayasa Mahkemesi'nin örnek kararlarından söz eden çoğunluk, bu istemi dava saymamakla, hem dava kavramını açıklarken, hem de sözünü ettiği emsal kararlara ters düşmüştür.

Öteyandan 6/3/1981 günlü, 2422 sayılı Yasayla 506 sayılı Yasada değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliğe ilişkin kimi hükümler 1/3/1981 gününde yürürlüğe konulmuş, itiraza konu edilen Ek 7. ve 8. maddeler de aynı tarihte yani 1/3/1981 gününde yürürlükten kaldırılmıştır. 506 sayılı Yasaya 2422 sayılı Yasanın 18. maddesiyle eklenen ve 1/3/1981 gününde yürürlüğe giren geçici maddeler (intikal ve intibak) hükmü niteliğini taşıdığından ve aynı yasanın 20. maddesiyle yürürlükten kaldırılmış bulunan Ek 7. ve 8. maddelerin hukuksal varlık ve etkileri de sona ermiş ve böylece itirazın konusu da ortadan kalkmış bulunmaktadır.

Açıklanan bu durum karşısında, itirazcı mahkemenin elindeki işin bir dava olarak kabulü, ancak Anayasaya aykırılık savına konu edilen ek maddelerin yürürlükten kalkması ve bunların 506 sayılı Yasaya eklenen geçici maddelerin öngördüğü intikal ve intibak hükümleri nedeniyle uygulama niteliğini de yitirdikleri açık bulunduğundan konusu kalmayan itirazın reddine karar verilmesi gerekmektedir.

Yukarıdan beri yapılan açıklamalar karşısında, yerel mahkemenin elinde görülmekte olan bir dava bulunmaması nedeniyle, itirazın, mahkemenin yetkisizliği yönünden reddine ilişkin çoğunluk kararına karşıyız.

Başkan
Şevket Müftügil

Başkanvekili
Ahmet H. Boyacıoğlu

Ek Gereke

Anayasa Mahkemesi'ne başvuran mahkemede açılan dava, iptali istenen hükümlerin Anayasaya aykırı olduğunun bilirkişi incelemesi gibi delillerle tesbiti ve iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması davasıdır. Nitekim 26/11/1980 günlü oturumda davacı vekili " biz SSK nın bize yanlış uygulama yaptığını beyan etmiyoruz." demek suretile açtıkları davanın

Esas Sayısı:1981/5
Karar Sayısı:1981/14

niteliğinin sırf bir iptal davası niteliği olduğunu açıklamış, sözü geçen mahkeme de iptali istenen yasa kurallarının Anayasaya aykırı olduğunu bilirkişi inceleme ve raporu ile saptayarak (alın iptal edin) anlamındaki gerekçe ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur. Böyle bir davayı ancak, Anayasa'nın 149. maddesinde yazılı makam, kurul ve kuruluşlar açabilir, başkası açamaz. Yerel mahkemenin tavsit olunması davanın niteliğini değiştirmez ve o mahkemenin bu biçimde vasıta olmaya yetkisi de yoktur. Bu nedenle de davanın reddi gerekeceği düşüncesindeyiz.

Üye
Muammer Yazar

Üye
Nahit Saçlıoğlu

KARŞIOY YAZISI

Bir olay ve sonuçlarının belirlenip değerlendirilmesi de bir "dava" konusu olur.

Her olay, olduğu zamanın yasalarına bakılarak değerlendirilir.

Bir özel hüküm ile öngörülmedikçe, yasaların getirdiği kurallar geriye götürülemez.

Sonuç: Açıklanan nedenlerle, itirazcı mahkemenin elinde, yönetime uygun olarak açılmış bir dava vardır ve iptali istenen hüküm davada uygulanacaktır.

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

KARŞIOY YAZISI

Davacı, kendisine 2167 sayılı Yasayla getirilen Ek 7. ve Ek 8. maddelere göre istek tarihinden önceki yıl katsayısı esas alınarak bağlanan yaşlılık aylığının eksik ve Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı düştüğünü ileri sürerek Anayasa'ya aykırılığın saptanmasını ve giderilmesini istemektedir. Yerel mahkeme, davacının bu savını ciddi bularak itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Anayasa Mahkemesi, yerel mahkemelerin, bir yasa hükmünü Anayasaya aykırı görmeleri ya da yanlarından birinin Anayasaya aykırılık savlarını ciddi bularak yaptıkları başvuruları kendi yetkisi açısından incelerken, yerel mahkemenin elinde bakmakta olduğu bir davanın varlığını ve Anayasaya aykırılığı ileri sürülen hükmün davada uygulanması gerekip gerekmediğini saptamak durumundadır. Davacının açtığı davada, amacının, Anayasaya aykırılığın saptanarak giderilmesini ve yapılan uygulamanın düzeltilmesini istemesi, ortada bir uyuşmazlığın ve gerçek anlamda bir davanın bulunmadığı anlamına gelmez. Davacı, uygulamanın, yürürlükteki yasal

Esas Sayısı:1981/5
Karar Sayısı:1981/14

düzenlemeye aykırı olduğunu ileri sürmemekle birlikte, bu hükümlerin Anayasaya aykırı olduğunu söylemekle davalı kurumla aralarında, temelde Anayasa açısından bir uyuşmazlık çıkarmakta ve bu ön sorunun çözümünden sonra Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürdüğü hükümlere göre yapılan uygulamadan zarar gördüğünü belirterek uyuşmazlığı sürdürmektedir. Anayasa kişilere, iptal davası açmak yetkisini vermemesine karşın, mahkemelerde kendilerine uygulanan yasal hükümlere karşı Anayasaya aykırılık savında bulunma hakkını tanımıştır. Bu tür davada, mahkeme, Anayasaya aykırılığı " tespit" etmeye değil, ciddi bulursa konuyu Anayasa Mahkemesi'ne götürmeye ve Anayasa Mahkemesi' nin vereceği karara kadar davayı geri bırakmaya yetkilidir. Bu durumda yerel mahkemelerde açılan bu tür davalar " tespit davası" olarak adlandırılmaz. Anayasa Mahkemesi kararından sonra mahkeme, yürürlükteki hükümlere göre bir karar vererek uyuşmazlığı çözümleyecektir. Mahkemenin Anayasaya aykırılık savını ciddi bulması durumunda uyuşmazlık, önce yasanın Anayasaya aykırı olup olmamasında, daha sonra, uygulamanın Anayasaya uygun yasalara göre yapılıp yapılmadığı konusunda toplanmaktadır.

Anayasaya aykırılığı ileri sürülen hükmün iptali durumunda davacının eline geçecek ücretin kendisine bağlanandan daha düşük olacağı ve bu nedenle davada " hukuksal yarar" bulunmadığı görüşüne gelince: Gerçekten her davada hukukça korunan bir yararın bulunması gerekir. Ancak bu yararın bulunup bulunmadığını saptamak yerel mahkemenin yetkisindedir. Anayasa Mahkemesi'nin itiraz yoluyla başvurularda arayacağı koşullar Anayasa'nın 151. maddesinde belirtilmiştir. Bunlar arasında " hukuksal yarar" koşulu bulunmamaktadır. Kaldı ki, söz konusu davada, Anayasa denetiminin yapılması ve varsa Anayasaya aykırılık giderilerek en önemli hukuksal yarar sağlanmaktadır. Bu açıdan Anayasa Mahkemesi, Anayasaya aykırılık itirazıyla kendisine yapılan başvuruyu " hukuksal yarar bulunmadığı" görüşüyle de incelemeksizin reddedemez.

Yukarıda açıklanan nedenlerle işin esasına geçilmesi oyu ile verilen karara karşıyız.

Üye

Yekta Güngör Özden

Üye

Yılmaz Aliefendioğlu